

AF KATJA GOTTLIEB
NÆSTFORMAND I DANSKLÆRERFORENINGENS FOLKESKOLESEKTION

AT HOLDE DOMMEDAG OVER SIG SELV

Min sommer var drivvåd. Det stod ned i stænger. Det bedste ved regnvejr i sommerferien er, at med regnen følger bøgerne, og en fællesnævner ved meget af det, jeg fik pløjet igennem, mens regnen trommede mod sommerhustaget, er, at erindringsstoffet i større eller mindre grad har spillet en rolle; *Læretid* af Peder Frederik Jensen er en roman, men kunne næppe være skrevet af andre end Peder Frederik Jensen selv, der som hovedpersonen i romanen er uddannet bådebygger. *Gud taler ud* af Jens Blendstrup fik jeg skiftevis grinet og grædt mig igennem, og så fik jeg også læst den lille *Lynkineser* af Jesper Wung-Sung, og det slog mig, at det var et godt sted at starte det ny skoleår her.

Dansklærerforeningen har med Wung-Sungs bog relanceret erindringsserien *Min Historie*, der bl.a. tæller den på en gang vanvittige og stilfærdige *Et Hjem med Gevær*, om Cato Thau-Jensens opvækst med en mildest talt noget særpræget tandlægefar i 1960'erne og 70'ernes Galten. Og apropos Jens Blendstrup er den humoristiske og poetiske *Alle Dage*, *Kiksekage* også en del af denne serie.

– Der er ingen bøger ...

Som dansklærer har jeg i årevis kæmpet en noget ulige kamp for at fastholde mine store elever i deres læsning. Nogle elever kan på trods af verdens mange kulørte tilbud sagtens finde en bog på skolebiblioteket. Andre står og hænger hjælpeløst op ad reolerne med hænderne i lommerne. Der er ingen bøger, siger de ... Der er bøger over det hele, sprutter jeg som svar. Og så rører rouladen. Den er for tyk, siger Nana, når jeg trækker

en bog ud fra hylden. Den næste ser kedelig ud. Og jeg læser med ru stemme højt fra bagsiden af endnu en bog, men det fanger heller ikke. Nana vil helst læse "Fra Virkelighedens Verden", siger hun så. Hun læste én, om én der blev kidnappet til Marokko eller sådan noget. Og gift med en rig mand, inden hun blev befriet. Og det var spændende, syntes hun. Min indre litteraturkritiker vender sig, mens jeg skæver til viserne på det store ur, der hastigt nærmer sig spisefrikvarter. Nikolaj og Thomas er i håndgemæng nede bag faglitteraturen, og netop dér er det så, man husker 1,2,3 – nu ...

– Den handler om kærlighed. Og den er tynd, lokker jeg. Og Nana tøver. Og så sætter man ind med trumfen. Og den handler om en, der får KRÆFT ... Og så er det, Nana tager bogen. Modstræbende godt nok. Men hun tager den.

Og det er det, man kan med Wung-Sungs bøger. Han skriver både til lærerne og til eleverne. Eller som Søren Fanø skriver i den store bog om Wung-Sung: *God børne- og ungdomslitteratur er i denne optik netop kendetegnet ved, at det pædagogiske og det didaktiske ikke er adskilt fra det kunstnerisk æstetiske.*

– Alt det bævl, verden består af

Klaus Rifbjerg skrev engang, at det at blive forfatter udsprang af et indre ønske, de fleste af os bærer rundt på: *Vi vil gerne vide, hvem vi er, og få andre til at forstå det, for man vil så nødig være alene med alt det bævl, verden består af, når de store op- og nedture tager sig en pause, eller netop når de er på deres højeste.*

Om Ribbjerg havde ret, skal jeg lade stå hen i det uvisse. Men han har sagt meget klogt gennem tiden, hvorfor jeg er tilbøjelig til at tro ham. Og nogen, der heller ikke bør lades alene med alt det bævl, verden består af, er de teenagere, som jeg holder så meget af. Også selvom det ind i mellem kan være lidt svært at få dem trukket op, når der skal arbejdes med litteratur. Der er rigtig mange indgange til litteraturarbejdet i skolen; den tematiske tilgang med ungdom og kærlighed og alt det der, den stedbaserede; Andersen Nexø's Bornholm eller Reuters Brønshøj. Og mange dansklærere ynder, som jeg selv, at arbejde med forfatterskaber. I arbejdet med Wung-Sungs forfatterskab er *Lynkineser* nærmest uundgåelig, men den kan også fint anvendes i tematiske og stedbaserede tilgange, og så kan den jo danne udgangspunkt og inspiration for elevernes eget arbejde med erindringsstoffet.

– Ind i en posesibog

Lynkineser er umiddelbart overskuelig og dertil vældig appetitvækkende udformet. Bag det blanke omslag venter 13 kapitler adskilt af 11 digte, et hav af familiefotografier og ikke mindst Rasmus Meislers illustrationer, der vækker minder om Peder Bundgaards rock'n'roll-illustrationer, som vi kender fra Gasolinpladerne og mange af Dan Turélls værker. De passer rigtig godt sammen med teksten, der på en gang er lige ud af landevejen, poetisk og spækket med litterære referencer. Bogen er som sådan ikke en sammenhængende fortælling om forfatterens liv, men snarere en collage, en posesibog, hvor en række centrale begivenheder, steder og møder væves sammen. Og netop det gør *Lynkineser* lidt særlig.

– At finde sit eget hul i kloden

Introkapitlet hedder "Hullet i kloden". Titlen referer måske indlysende nok til den gamle skrøne om, at hvis man graver et hul i jorden, og graver det dybt nok, kommer man "ned til kineserne". I kapitlet redegør Wung-Sung for sine kinesiske rødder og graver altså helt tilbage til 1902, hvor hans oldefar ankommer til København for at blive udstillet i Tivoli. Udover at det er en spændende og nærmest uforståelig forhistorie, inviterer kapitlet til at spekulere over, hvor man mon selv kommer fra.

Som udgangspunkt for arbejdet kan eleverne genlæse kapitlet "Hullet i kloden". Hjemmearbejdet er så at finde ud af, hvor man selv kommer fra. Jeg har prøvet det med rigtig mange skoleklasser. Og til at begynde med fik jeg meget varierende resultater. Selvfølgelig fordi jeg greb arbejdet helt forkert an. Mathilde kom engang med hele stamtavlen helt tilbage til dengang, ruder kongen var knægt, som hun stolt rullede ud og holdt et foredrag for klassen om. Hun kunne endda redegøre for oprindelsen af familiens eksotiske efternavn.

... HAN RAMTE MIG LIGE DER, HVOR JEG SELV I ET GLIMT VAR 16 ÅR OG TILBAGE I KLASSELOKALET DENGANG, JEG GIK MED BRUNE COWBOYSTØVLER OG HAVDE EN WALKMAN I BÆLTET.

Kenneth sad under hele hendes oplæg så uroligt på stolen, at jeg efterfølgende måtte sætte mig på hug ved siden af hans bord og spørge, om der var noget galt. Han viste mig stille et papir, hvor der stod hans og hans lillebrors navne, og så mors navn. Og så stod der mormors. Det havde ikke været muligt at komme længere tilbage, og han var flov over, at hans noget forkølede stamtræ ikke kunne hamle op med Mathildes.

Det kunne jeg gøre bedre, og man kan faktisk få hele klassen med. Jeg har haft held med at sende eleverne hjem og bede en af forældrene om en historie, fra de var små. Hvor boede far eller mor? Hvordan var deres værelse? Hvad lavede deres forældre? Og hvor kom de fra? Hvem legede de med, da de var små? Hvad lavede man i skolen? Hvad lavede man, når man havde fri? Når de først kommer i gang med at tale, kan de fleste godt huske noget fra deres barndom, og man får som regel en sjov historie med. Samtalen skal optages på diktafon. Det findes på de fleste mobiltelefoner og er dermed tilgængelige for de fleste elever.

Tilbage i skolen lytter eleven sin optagelse igennem en enkelt gang. Og derpå skriver man historien ned, som man kan huske den. Det behøver ikke være det hele, eller i rækkefølge, eller helt rigtigt. Man skriver det, man kan huske. For sådan er det med erindringer. Det er det, man kan erindre. Og det er heller ikke altid, det er helt rigtigt alt sammen. Når fortællingen er skrevet ned, finder eleven en overskrift, der er fængende og passer, og så skrives teksten ind og illustreres. Gerne med familiefotos, som man kan affotografere med selvsamme mobiltelefon. Man kan se på kapitlet "Hullet i Kloden" for inspiration. Det er en god ide, at historierne ikke bliver for lange, gerne en A4-side. De kan samles i klassens egen bog, lægges ud på en hjemmeside eller hænges op, alt efter temperament. Og så skal de selvfølgelig fremlægges for klassen.

– Nogle frugter smager i mange år

I kapitlet "Et træ med lange pærer" mødes vi af indledningen

"Dette var dengang, hvor bedsteforældre var runde og bløde, boede på landet og altid var hjemme". Det dufter af noget eventyrligt, og man kan i de få linjer nærmest mærke, hvordan et kram fra bløde bedsteforældre føles, omgivet som vi er af bløde B'er. De næste linjer, hvor nutidens mere kantede bedsteforældre har travlt med portugisisk for let øvede og kajakkurser, står i skarp kontrast hertil. Udgangspunktet for erindringen er gårdspladsen ved Wung-Sungs bedsteforældres husmandssted i Ronæs, og erindringen strækker sig ud herfra og rundt om den gårdsplads. Lige fra dengang man som barn kom hjem fra skole til franskbrød og saftevand og til i dag, hvor husmandsstedet er solgt til feriebolig, og træet med de lange pærer har måttet lade livet. Barndommen er mange år siden og betragtes på afstand, præcis som bedsteforældrenes husmandssted. Kapitlet følges af et digt om pæretæet og det, der vokser ud af erindringen om et træ, der gav så mange saftige frugter, at de smager den dag i dag.

Et sted kan ofte sætte skub i erindringen, også hos en af de der reolhængere, der ikke kan se bøgerne for bar' skolebibliotek. Jeg spurgte Hans-Jakob på 13 år, hvad han egentlig kunne huske fra sit liv. Han så på mig, som om jeg havde spurgt, om han godt lide blomkålsgratin. Undrende og lidt forarget. Derfor gentog jeg spørgsmålet, og Hans-Jakob svarede: At jeg blev født ... Kan du virkelig huske det? spurgte jeg, mest fordi at jeg var overbevist om, at det kunne han ikke. Det gav han mig ret i. Og tilføjede så, at han nok var dement. Men til gengæld var resultatet et helt andet, da jeg bad ham om at fortælle om det første sted, han kunne huske. Han tænkte sig om et øjeblik og svarede så:

Det var vist nok, at jeg kravlede efter katten hjemme i stuen. Jeg tror, jeg havde ble på. Så jeg må have været lille. Jeg var rigtig glad for katten. Hun var min bedste ven, da jeg var lille, syntes jeg. Og jeg kan huske, da hun døde. Jeg var meget ked af det. Vi gik op og gravede et hul i parken, inde i et krat. Og så blev hun begravet der. Jeg var 7 år. Det var sommer. Og jeg havde plukket blomster, som vi lagde på hendes grav.

Stedet, der for Hans-Jakob var stuen, blev hurtigt knyttet sammen med erindringen om hans højt elskede kat. Og uden at han opdagede det, fik han sat de første ord på sin erindring, som han sagtens kan bruge som afsæt for et videre arbejde. Hvis man beder ham beskrive stuen, som han husker den. Duften. Følelsen. Møblerne ... kan man åbne for et videre arbejde med den erindring, der knytter sig til et sted. Og hvorfor ikke skrive et digt om det sted, der er det første sted, man kan huske?

– At leve og at digte

Kan vi dog ikke bare få lov til at LÆSE den? Skal vi altid analysere det sønder og sammen? spurgte en elev mig en gang, da jeg endnu engang hersede klassen igennem en analyse i et tempo, som var det et racerløb, vi var i gang med. Og han ramte mig lige der, hvor jeg selv i et glimt var 16 år og tilbage i klasselokalet den gang, jeg gik med brune cowboystøvler og havde en walkman i bæltet. Og led af lige

dele udpræget læseiver og ungdommelig modvilje mod at tolke alting sønder og sammen. Og jeg er glad for, at han spurgte. For ind i mellem skal jeg stoppe op og huske på, at gu' ka' vi da lade være med at analysere på alting. Og så bare lade ordene stå tilbage. At leve er – krig med trolde, og At digte – det er at holde dommedag over sig selv, skrev Henrik Ibsen i 1878. Og at læse må være – at åbne døren til resten af verden. Og der skal man have lov til at gå ind. Eller grave sig ned, hvis det er kineserne, man leder efter.

Wung-Sung, Jesper:

Lynkineser. Daneklærerforeningen Forlag 2017

Fanø, Søren:

Jesper Wung-Sung. *Et Forfatterskab*. Høst & Søn 2014

Rifbjerg, Klaus:

"Fra bogormenes liv" (Kronik), *Politiken*, d. 10. marts 2012

